

FÖRSLAG TILL VERKSAMHETSPLAN 2021

Manegen är en nationell intresseorganisation för cirkus, variété och gatuperformance som bildades 2009. Manegens medlemmar utgörs av artister, kompanier, institutioner, producenter, kreatörer, arrangörer och studenter från hela branschen och hela landet.

Inledning och lägesbeskrivning

Om år 2020 i stora delar handlade om att parera och förhålla sig reaktivt till den pågående pandemin så hoppas vi att år 2021 mer ska komma att präglas av hur vi ska kunna återstarta och ta oss vidare; även om vi säkert kommer att verka i pandemins skugga under hela året.

Cirkusen är en ung bransch i kulturens finrum (den delvis offentligt finansierade), men också lite av en främmande fågel. Dess produktionsprocesser skiljer sig oftast från annan scenkonst; projekt och föreställningar utvecklas under längre tid, men har också längre livslängd och större räckvidd – cirkusen är i allra högsta grad internationell. Det publika tilltalet är ofta brett, samtidigt som cirkusen utmanar gränser och sätter fantasin i rörelse. Självfinansieringsgraden inom cirkusfältet är också nästan alltid större än inom scenkonstfältet i stort. Ett exempel: för en regional teaterinstitution ligger den runt 10-20%, för landets enda cirkusinstitutionen så ligger den runt 70%.

Ändå, från teaterns och dansens sida börjar man se cirkusen som något mer än ett sätt att locka ny publik eller tryffera sina egna verk, även om cirkusen snarare är gästen som släpps in bakvägen i köket för en snabb måltid, än en självklar familjemedlem. Kulturrådet och Konstnärsnämnden har stegvis ökat sina projekt och verksamhetsstöd till fria aktörer inom cirkusfältet de sista fem åren, även om det skett från mycket låga nivåer. Från kulturpolitiskt håll så talar man oftast positivt om cirkusen – om dess förmåga att nå nya publikgrupper, om dess internationella karaktär... – även om man helst klumpar ihop den med teater, dans och musikteater inom begreppet scenkonst. Och det kan man naturligtvis göra, men det gör också att den konstform med svagast infrastruktur, det vill säga cirkusen, oftast kommer i sista hand. Ett både långsiktigt och kortsiktigt mål för Manegen är att stärka cirkusens status som en självständig konstform.

Cirkusens utveckling i Sverige de senaste tio åren har varit explosiv, inte minst de allra sista åren. Den kartläggning som gjordes av Kulturrådet 2017 på regeringens uppdrag förefaller närmast daterad och behöver kompletteras, även om det flesta av de behov man redan då pekade på inte adresserats. I årets kulturbudget har vi i alla fall fått ett resultat: sju årliga miljoner till Riksteatern för att utveckla cirkusen. Det är fantastiskt, och ger stora möjligheter. Samtidigt är Riksteaterns erfarenhet och kompetens på cirkusområdet begränsat. Det är viktigt att man inte försöker pressa in cirkusen i teaterns eller dansens produktionsformer utan tar hänsyn till cirkuskonstens specifika behov och att man också främjar de artister och kompanier som inte blir direkta samarbetspartners. Risken för snedvriden konkurrens ska inte överdrivas, men måste ändå adresseras. Att man från Riksteatern valt att inleda sin satsning med att göra en handlingsplan med hjälp av extern cirkuskompetens är ett gott tecken. Manegen avser att i allt stötta Riksteaterns satsning och samtidigt bevaka sina medlemmars rättigheter och intressen. Vi vill också kroka arm inte minst vad gäller arrangörsutveckling (inte enbart Riksteaterns egna arrangörer), kartläggning av fältet och förmedling av föreställningar, men också runt kompetens- och konstutveckling.

Om satsningen på Riksteatern är glädjande så är avsaknaden av andra tydliga satsningar gällande fältets infrastruktur oroväckande. När kulturen i allmänhet och scenkonsten i synnerhet hamnar under press så drabbas som regel de svagaste delarna hårdast. Huvuddelen av statens medel till scenkonstområdet går via samverkansmodellen, och lejonparten av dessa går vidare till befintliga regionala scenkonstinstitutioner. Ingen av dessa institutioner har cirkus som en uttalad del av sitt uppdrag, förutom Cirkus Cirkör som har ett regionalt uppdrag i region Stockholm. Vissa teatrar runtom i landet väljer i perioder att satsa på cirkus, men kontinuiteten är helt beroende av enskilda teaterchefers och konstnärliga ledares intresse och välvilja. Cirkusen har inte heller någon institution med ett nationellt uppdrag, vilket Manegen påpekade i sitt remissvar till den Konstnärspolitiska utredningen 2018 där man rekommenderade att Cirkus Cirkör skulle ges ett sådant uppdrag. Att cirkusen ännu inte heller fått någon allians, som teatern, dansen och musiken redan har, är djupt olyckligt. Skapandet av en Cirkusallians är ett av Manegens viktigaste mål framöver.

Cirkus, gatuperformance och varieté är uttryck som greppar brett, fältet är rikt och heterogent. Då man länge stod (och i stora delar fortfarande står) utanför de ”finkulturella” rummen har man också utvecklat en egen kreativitet och uppfinningsrikedom, en annan närhet till sin publik, som man kan bidra med när man nu börjar göra sitt intåg. Cirkusen kan öppna scenkonsten för medborgare som man annars inte når, cirkusen kan vitalisera både teatern och dansen, samtidigt som den själv kan vitaliseras. (För att använda en fin gammal bild så föder cirkusen gränslinje över diket mellan det ”kommersiella” och det ”konstnärliga”).

Men för att kunna verka över gränser, utveckla det interdisciplinära, så krävs att man har en hyfsat stark grund att stå på. Det kan vi inte minst se när vi tittar på hur fältet stärkts av utveckling av cirkusutbildningen, och på sista åren även forskningen, vid Stockholms Konstnärliga Högskola. Men även om det går framåt så behöver cirkusens infrastruktur stärkas, på sina egna villkor. Stödformer behöver utvecklas som riktar sig särskilt mot cirkusfältet och tar hänsyn till dess egenart(er).

För att göra detta behövs en större kunskap om fältet, både bland tjänstemän och politiker. Det behövs göras en större kartläggning av hur fältet ser ut idag, liknande den som Manegen gjorde för sju år sedan. Den kartläggning som Kulturrådet gjorde för snart fem år sedan behöver följas upp. En större översyn bör göras. Kanske kan det arbete som Riksteatern gör inför sitt uppdrag utgöra en del. Manegen avser att under hösten börja samla fältet till ett branschråd för att se om vi gemensamt kan ta ett mer samlat grepp.

Pandemin har drabbat cirkusen och dess utövare (våra medlemmar) ännu hårdare än den drabbat andra delar av scenkonstfältet. Cirkusens svaga infrastruktur har blixtbelysts: avsaknaden av institutioner med cirkusuppdrag (med undantag av Cirkus Cirkör), avsaknaden av fasta anställningar och längre kontrakt, avsaknaden av en Cirkusallians, de relativt få kompanier som får mer än projektbidrag, den korta framförhållningen hos ett svagt arrangörsled... Allt detta har dessutom, tillsammans med det faktum att en stor del av cirkuskonstnärerna är små egenföretagare (ofta ”kombinatörer”), gjort att våra medlemmar i begränsad omfattning kunnat ta del av de stöd som staten gett under året. (Även om Konstnärsnämnden och i viss mån Kulturrådet, i sina andra sökomgångar nådde ut bredare till cirkuskonstnärerna). Ett centralt uppdrag för Manegen är att fortsätta informera medlemmarna om möjliga stöd att söka och att verka för att det offentliga bättre ska anpassa sina stöd till vårt konstfält.

Om pandemin har drabbat vår bransch hårt och satt ljuset på svagheter i infrastruktur för fältet så har den också satt Manegen som organisation på prov. Vi har lyckats uträtta en hel del trots de knappa resurser vi har, men det har för oss i styrelsen också blivit tydligt att vi brustit på vissa

områden, att vi har haft svårt att göra riktiga prioriteringar, att vi stundtals är långsamma och tröga... Vi vill under det kommande året se över våra arbetsformer och vår organisation.

Denna verksamhetsplan för 2021 är ett levande dokument som är tänkt att löpande revideras av styrelsen. Prioriteringar kommer att behöva göras. Flera av de punkter som tas upp pekar framåt lång utöver detta år. Planen gapar över mycket, för att inte säga "för mycket". Hur mycket vi kommer att klara av beror bland annat på hur vi kan aktivera våra medlemmar att engagera sig ännu mer, men också av om vi kan mer stöd och annan finansiering. Ett övergripande mål för Manegen är naturligtvis också att öka antalet medlemmar.

VERKSAMHET 2021

Daglig träning

Den dagliga träningen är en grundsten i Manegens verksamhet, och det som vi får störst ekonomiskt stöd för att kunna genomföra. Att Manegens dagliga träning de senaste två åren etablerats i Norrköping och Sundsvall är av stor betydelse för hela branschens utveckling och spridning. På tur står Göteborg och Västra Götalandsregionen.

Under året kommer vi, trots pandemin, att kunna arrangera schemalagd träning för Manegens medlemmar i Stockholm, Malmö, Norrköping och Sundsvall under i stort sett hela året. Den dagliga träningen i Botkyrka är den som har klart flest deltagare, men har också har visat sig vara den som drabbats hårdast av pandemin, trots de stora ansträngningar som gjorts för att den ska kunna genomföras på ett bra sätt.

Aktiviteter och mål för året:

- Skriva ett nytt avtal med Cirkus Cirkör och se hur verksamheten kan utvecklas där. Betydelsen av hallen i Botkyrka kan knappast överskattas.
- Undersöka behovet av ytterligare lokaler i Stockholmsområdet.
- Utveckla verksamheterna i Malmö, Norrköping och Sundsvall.
- Att projektera och påbörja daglig träning i Göteborg/Västra Götaland.

Workshops, kompetensutveckling, medlemsmöten och mötesplatser:

Det är centralt att vi kan erbjuda våra medlemmar att arrangera och delta i workshops för att utveckla såväl tekniska som konstnärliga färdigheter. Workshops och seminarier genomförs helst i samverkan med andra, alltifrån kompanier och arrangörer av daglig träning och aktörer som Subtopia, Stora Teatern, Cirkus Cirkör, Östgötateatern... till Stockholms Konstnärliga Högskola, internationella nätverk som BNCN och andra centrumbildningar...

Aktiviteter och mål för året:

- genomföra uppskjutna workshops så snart pandemiläget tillåter.
- kartlägga vilken sorts workshops som medlemmarna efterfrågar och arrangera flera såväl disciplinriktade workshops som workshops med konstnärliga fokus (på coronasäkra sätt så länge så behövs), kombinerat med ökade satsningar även på digitala medier i pandemins spår.

- genomföra ett samarbete med The Sphere där Manegens medlemmar kan delta i digitala forskningslabbar under 2021 tillsammans med experter inom copyright, ekonomi, teknologi, för att utforska framtidens produktionsmodeller.
- fler workshops runtom i landet.
- arrangera seminarier omkring representation och normkritik.
- arrangera flera mötestillfällen/medlemsmöten för att utbyta erfarenheter, behov och genom fler medlemsaktiviteter, till exempel Manegenfika, öka Manegens relevans för medlemmarna.

Förmedlingsverksamhet och arrangörsutveckling

Manegen distribuerar, via nyhetsbrev, jobberbjudanden, information om residensmöjligheter, inbjudningar till samarbeten från både nationella och internationella aktörer. Ett uttalat mål de senaste åren har varit att också stärka vår digitala plattform som skyltfönster för våra medlemmar.

Aktiviteter och mål för året:

- få fler av våra medlemmar att använda vår hemsida som digital plattform för sina produktioner och projekt och att göra det enklare för våra medlemmar att snabbt få sina sidor uppdaterade.
- snarast migrera det tjugotal presentationer och filmer som publicerades på Manegens Panorama under Subcase som arrangerades av Subtopia.
- fördjupa samarbetet med Subtopia, både avseende Subcase och Cirkusmania.
- se till så att vår hemsida blir den första platsen arrangörer och andra intressenter söker sig till när de letar efter föreställningar eller artister.
- utveckla samarbetet med Riksteatern och verka för att cirkusen tar mer plats på deras utbudsdagar.
- arrangera eller verka för att seminarier i landet arrangeras med fokus på att cirkusarrangörer och artister möter scener, festivaler och institutioner med ett intresse av samtida cirkus för att öka kompetensen hos dessa samt ta fram digitala material, lathundar, manualer, etc. (Samarbete inlett med bl a Cirkuslyftet i Sundsvall och agenturen Illimité.)
- undersöka om vi ska skapa en särskild avdelning på hemsidan för förmedling av enskilda akter till events och liknande. (frågan väckt vid möte med Manegenmedlemmar i Östergötland).
- Utveckla hemsidans avdelning för barn och unga med en egen del för Skapande skola-projekt.

Kulturpolitiska insatser

Som nämns i inledningen ser vi det som centralt att cirkusen får en uttalad och tydlig plats som egen konstform i kulturpolitiken. I samtalen med departementet under hösten påpekade vi också på bristen av en samlad kartläggning av offentliga stöd till cirkusfältet.

Aktiviteter och mål för året:

- uppvakta såväl Kulturråd som Konstnärsnämnden.
- uppvakta Kulturutskottet och följa upp höstens dialog med Kulturdepartementet.
- uppvakta utredningen för ”återstart av kulturen”.
- ta initiativet till en cirkusallians och inför detta ta kontakt med relevanta aktörer som övriga allianser, Fackförbundet för scen och ton m fl.
- påbörja etablering av ett branschråd för att driva övergripande kulturpolitiska frågor.
- knyta an till och komplettera den kartläggning som görs i samband med att Riksteatern ta fram sin handlingsplan för cirkus.
- ta fram ett grundmaterial att använda vid uppvaktning av kulturpolitiker på regional och kommunal nivå.
- arrangera ett seminarium om cirkus tillsammans med Riksteatern på Scenkonstbiennalen.

Utveckling av organisationen

Manegens organisation ses över för att kunna möta medlemmarnas behov bättre och bli en än starkare aktör inom fältet. Cirkusområdets allt snabbare utveckling behöver matchas med en mer responsiv branschorganisation. Inte minst med pandemins tydliggörande av brister i cirkusens infrastruktur måste Manegen kunna agera med snabba insatser som nya projekt, snabba informationsinsatser, kraftfullt påverkansarbete mm.

Aktiviteter och mål för året:

- låta en extern konsult, tillsammans med AU, se över Manegens organisation, arbetssätt, bemanning, styrelsearbete mm i syfte att effektivisera och kompetenshöja organisationen.
- till hösten fatta beslut om, och påbörja arbetet med att implementera, en ny organisation utifrån resultaten av översynen.
- anlita auktoriserad revisor för verksamhetsåret 2021.

- se över föreningens stadgar.
- ansöka om medlemskap i Svensk Scenkonst
- under hösten skaffa en mer permanent kontorsplats för Manegen som också kan bli en plats att mötas på.

Nätverksarbete

Manegen fortsätter samverka och samarbete med övriga centrumbildningar, Stockholms Konstnärliga Högskola/Utbildningen i cirkus, Riksteatern och dess regionala föreningar, Cirkus Cirkör, Subtopia, Region Stockholm, Dans och Cirkus, Dansistan/Cirkusistan, landets bägge cirkuskonsulenter, Cirkuslyftet, Nycirkus Öst, Cirkus i Väst, och andra relevanta aktörer.

Manegen är medlem i den europeiska plattformen Circostrada, Fédéc (Europeiskt förbund för europeiska professionella utbildningar i cirkus) samt Baltic Nordic Circus Network (BNCN).

Under året kommer Manegen att söka medlemskap i branschorganisationerna Scensverige och Assitej.

Ekonomi

Manegen har, då vi på grund pandemin tvingats skjuta fram ett stort antal projekt som vi beviljats bidrag för, en större ekonomi under året än vi brukar ha. Vi har också med oss ett överskott som bland annat kommer ifrån de pandemirelaterade lättnaderna av arbetsgivaravgifter under 2020. Vi har dessutom fått vissa höjningar av bidrag från Kulturrådet för verksamheten i stort och för daglig träning. Utöver detta har vi åter fått stöd från Region Skåne (för daglig träning och verksamheten i stort) och för första gången från Region Stockholm (för att utveckla vår digitala plattform).

Vi ser alltså goda förutsättningar för att Manegen ska kunna driva medlemmarnas frågor under året. Vi har medel för att kunna knyta medarbetare till flera projekt i denna plan. För kommande år är det dock centralt att vi arbetar hårt för att stärka finansieringen som i grunden är svag.

